REGIONÁLNA PRIESTOROVÁ DIVERZIFIKÁCIA ÚZEMIA SPIŠ V RÁMCI SÚČASNEJ PODOBY VÚC

Katarína Kukoľová

Abstract

Through issue “Space diversification of Spiš region in terms of actual image of high territorial units” we want to refer the problem, which is not solved even 25 years after establishing independent Slovak republic. Insincerely, created system of high territorial units is not respecting natural borders of Spiš region, which is divided to two regions – Prešov and Košice. Because of that a lot of issues are emerging, such as economic, manage and administrative problems, with which citizens of this region are fighting on daily basis. On the same side spiš citizens are not able to identificate themselves with one or the another region eventually districts until today – they are identifying themselves rather by historical Spiš region.

Keywords: Spiš region, high territorial units, regional diversification, public administration, Slovakia

Úvod

Ak hovoríme o priestorovej diverzifikácii, prípadne nerešpektovaní prirodzených hraníc, regionálneho povedomia či identity, región Spiš, ako jeden z tradičných regiónov Slovenska, predstavuje záujmovo veľmi vhodné územie skúmania.

Toto historicky a kultúrne značne bohaté územie z pohľadu verejnej správy, dlhé desaťročia figurovalo ako samostatný administratívny a územný celok. Súčasné platné územné a správne členenie Slovenska, ktoré bolo schválené pred vyše dvadsiatimi rokmi, v roku 1996, práve celistvosť tohto regiónu značne naruša. Vyformovalo sa pre potreby vymedzenia územnej štátnej správy na úrovni krajov zákonom č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenska. V roku 2001 bolo toto isté vymedzenie regiónov na úrovni krajov aplikované i pre požiadavky druhého stupňa územnej samosprávy. Je nutné podotknúť, že zákon č. 302/2001 Z. z. o samosprávnych krajov vstúpil do platnosti, a to i napriek všeobecným negatívnym ohlasom pochádzajúcim z radov odbornej i širokej laickej verejnosti. Územnosprávne členenie Slovenska sa po rokoch od prijatia spomínaných právnych predpisov nejaví byť poprednou témou politických strán a rozdelenie krajiny na osem krajov z roku 1996, respektíve 2001 sa viac-menej dostalo do zabudnutia. Téma sa zväčša otvára iba pri voľbách do samosprávnych celkov, kedy sa nízka účasť argumentuje práve neznalosťou kompetencií orgánov VÚC alebo práve nekorektným rozdelením týchto území

Kritické pohľady súčasného členenia sa upierajú práve na rozdelenie historických regiónov, medzi ktoré patrí aj Spiš. Ten je okrem rozdelenia do dvoch krajov, rozčlenený aj medzi dva okresy - okres Levoča a Spišská Nová Ves. Argument, ktorý toto delenie obhajuje, spočíva práve v rozdielnosti dostupnosti týchto dvoch okresných miest do krajských miest Prešova a Košíc. Avšak je táto argumentácia opodstatnená? V predložennom texte príspevku sa preto budeme venovať priestorovej diverzifikácii, ktorú prinieslo rozdelenie regiónu Spiš do dvoch vyšších územných celkov. Uvedieme hlavné problémy tohto členenia a návrh koncepcie, ktorá by rešpektovala geografické, historické a kultúrne súvislosti daného regiónu.

Teoreticko-metodické východiská

Podstatnými dokumentmi, ktoré slúžili ako podklad a gro pre pochopenie historických súvislostí vývoja verejnej správy a územného členenia na Slovensku považujeme predovšetkým publikácie od významných osobností, ktoré sa tejto problematike venujú dlhodobo. Medzi nich patrí Viktor Nižnanský (2005), bývalý splnomocnenec vlády SR pre reformu verejnej správy (od roku 1999 - 2001) splnomocnenec vlády SR pre decentralizáciu (od roku 2002 - 2006). Práve jeho publikácie a štúdie napomáhajú k uchopeniu danej témy. Ďalšími významnými autormi, ktorí opisujú danú problematiku sú Volko a Kiš (2007), ktorí vo svojej publikácii . Historickým okolnostiam a vývoju na Spiši sa dlhodobo venuje historik Ivan Chalupecký (2007), ktorý je jedným z mála odborníkov pre túto problematiku. Samotnú definíciu pojmu región popisuje mnoho autorov. Klasifikácií a vymedzení regiónov ako takých sa vo svojej štúdií *Classification of the Regions* venuje Hančlová a Tvrдый (2004). Samotnej tematike regiónov a ich definovaniu sa venuje mnoho článkov či publikácií, dokonca aj značné množstvo legislatívnych zdrojov. Predložený text sa opiera aj o definíciu z jedného z nich, konkrétne zo zákona č. 539/2009 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja. Keďže ide o komplexný a viacdimenziálny pojem, je nutné priniesť definíciu z viacerých zdrojov. Regiónom a regionálnej politike sa venujú ďalší autori, napríklad Kožíak, (2008) či Lomenčík (2007). Samotné uchopenie a obraz o územnom členení priniesla aj publikácia od Dušana Slobodu (2014), ktorý sa venuje práve vhodnosti a komparácií dnešného členenia s inými alternatívami . Význam pre písanie článku mali aj odborné články a štúdie od Nikischera (2014) a Gurňáka (2014) venujúce sa problémom a negatívam súčasného členenia. Nemenej dôležitou súčasťou boli aj zákony, či už z čias 1. ČSR, ako napríklad zákon č. 126 /1920 Zb. o zriadení župných a okresných úradov v Československej republike alebo tie z čias dnešnej Slovenskej republiky ako zákon č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky, prípadne zákon č. 302/2001 Zb. o samospráve vyšších územných celkov.

Prirodzené vymedzenie územia Spiš a rešpektovanie vývoja do roku 1922

Na región ako taký môžeme nazerať z viacerých hľadísk - či už na menšiu časť istej oblasti alebo na väčší územný celok. Regiónu v podmienkach Slovenska venuje pozornosť v prvom rade legislatíva: „*región je územný celok vymedzený podľa klasifikácie štatistických územných jednotiek*.“ (zákon č. 539 /2009 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja). Danému pojmu sa súčasne venujú jednak prírodné vedy, ktoré región vidia v objektívnom svetle ako určité územie nezávislé od spoločnosti. Na druhej strane sa tomuto pojmu venujú spoločenské vedy definujúce región subjektívnejším spôsobom, na ktorý pôsobia vo väčšej miere ľudské faktory.

„*Región je územný celok, ktorého geografický komplex v oblasti neživej prírody, živej prírody a kultúrnej zložky sa navzájom podmieňujú a tvoria vyšší systém, nadriadený nižším- menej zložitým systémom*.“ (Kožiak, 2008, s. 7). Túto definíciu je možné rozšíriť a viacero autorov z rôznych spoločenských či prírodných odborov na ňu nazerá inak, keďže sa v súčasnosti stretávame s viacerými definíciami pojmu región – z hľadiska zemepisného, kultúrneho, historického či etnografického

„*Región charakterizovaný ako kultúrne sociálnymi prvkami (historickým vývojom lokálnych spoločenstiev), tak i prvkami geografickými (napr. úrodnosť pôdy, nadmorská výška, klimatické podmienky). Pre tieto regióny sú charakteristické silné vnútorné ekonomické, sociálne a kultúrne väzby. Ďalej je pre nich charakteristická existencia jedného či viacerých centier a spádových území. Spádové územia sú vymedzené predovšetkým mierou dochádzky do zamestnania, ale obyčajne sa pre komplexnejšie vymedzenie prirodzených regiónov pracuje i s mierou dochádzky za službami*“ (Hančlová, Tvrď, 2004, s. 8).

Práve zohľadnenie všetkých prvkov považujeme za kľúčové pri vymedzovaní jednotlivých územných celkov, ktoré plnia úlohy v rámci verejnej správy. Máme za to, že pri vymedzení administratívnych celkov sa majú brať do úvahy komplexne všetky prvky, ktoré prirodzene vytvárajú región. Medzi tieto prvky patria predovšetkým prírodné, historické, kultúrne a náboženské znaky.

Pomenovanie regiónu „Spiš“ predstavuje historický názov, ktorý označuje územie na severovýchode rozprestierajúce sa prevažne v západnej časti východného Slovenska. Jeho celková rozloha je približne 3660 km² a obsahuje vyše 200 miest a obcí. Historické hranice spišského regiónu sa začali formovať už v 11. storočí. V neskoršom čase bolo pôvodné územie rozšírené aj o Zamagurie, Starú Ľubovňu, Podolíne a Hniezdne. Oblasť spišského regiónu je možné vymedziť ako územie, ktorého severnú časť tvorí hranica Vysokých Tatier, prechádzajúca Belianskymi Tatrami do Pienin s riekou Dunajec. Práve táto rieka reprezentuje hraničný bod so susediacim Poľskom. Východ Spiša je limitovaný Levočskými vrchmi a samostatným geomorfologickým celkom, ktorým je pohorie Branisko. Na juhu regiónu vystupuje Spišsko - gemerské rudohorie. Celé územie

prítom na severe hraničí s tzv. „Poľským Spišom“, ktorý tvorí 195,5 km², východná strana územia susedí s regiónom Šariš a južná s regiónmi Abov a Gemer (Chalupecký, Jiroušek, 2007).

Vnútrošnú celistvosť regiónu predstavuje aj bohatá spoločná história a kultúra, ktorou táto oblasť disponuje. Sieť svetových, národných či mestských kultúrnych pamiatok a pamiatkových rezervácií je nespochybniteľná. Spišský hrad a okolie, Spišská Kapitula, historické centrum Levoče, historické centrum Spišskej Novej Vsi, Kežmarok, mnoho hradov, kaštieľov, kostolov či katedrál kedysi predstavovalo komplex, ktorý v dnešnej dobe istým spôsobom naruša práve delenie tohto územia do dvoch samosprávnych celkov. Spiš ako celok rovnako vystupoval aj v oblasti verejnej správy, kedy pôsobil ako autonómny útvar, ktorý podliehal jednotnej sústave štátnych orgánov. Už v druhej polovici 12. storočia vznikol Spišský komitát, ktorý sa v neskoršom storočí na stolicu. Spiš vystupoval ako celok aj po zmene názvu v rámci Spišskej župy. Spiš ako samostatné územie pretrval aj prvopočiatky 1. ČSR, kedy sa prevzal model dosiaľ fungujúcej uhorskej správy. Neskorší vývoj však pre toto územie znamenal rozdelenie, prípadne pripojenie tohto územia k väčším celkom. V rokoch 1928-1939 a 1945-1948 bolo územie bývalej Spišskej župy súčasťou Slovenskej krajiny v rámci ČSR. Počas 2. svetovej vojny sa Spiš stal súčasťou Tatranskej župy v rámci samostatnej Slovenskej republiky. Po 2. svetovej vojne sa toto severné územie Slovenska stalo opäť súčasťou Česko-Slovenska. V roku 1948 bolo rozdelené medzi „Košický kraj“ a „Prešovský kraj“ a od roku 1960 bol celý súčasťou jedného z troch krajov „Východoslovenského kraja“ (Gurňák, 2014).

Priebeh 20. storočia a reformy, ktoré sa počas tohto obdobia prijali znamenali koniec rešpektovania prirodzených hraníc historických regiónov. V danom období totiž prebehlo celkovo desať reforiem územného členenia a správneho usporiadania krajiny. Nastolené zmeny uskutočňovali centralistické režimy. Ich prioritným cieľom bolo podriaďiť si celý systém verejnej správy. Pri prijatých zmenách boli jednoznačne porušené regionalizačné hľadiská a prestali byť rešpektované dlhodobé sa formujúce a pretrvávajúce prirodzené regióny. Potvrdzovala to i značná nestabilita uskutočnených modelov členenia územia, etapou tzv. veľžúp počas prvej ČSR v 20. rokoch počnúc cez krajské zriadenie vytvorené za socializmu až po aktuálne platnú sústavu ôsmich vyšších územných celkov zdedenú z obdobia „mečiarizmu“ (Nižňanský, 2005).

Je nutné podotknúť, že v záležitosti územných celkov po roku 1922 nešlo o samosprávne regióny, ale o územno-správne celky štátu. Ako posledné členenie, ktoré rešpektovalo historický vývoj a celistvosť regiónu Spiš možno označiť župné usporiadanie z obdobia rokov 1867-1922 (mapa 1). V roku 1922 totiž vstúpil do platnosti zákon č. 126/1920 Zb. o zriadení župných a okresných úradov v ČSR, ktorým sa narušili a ďalej už nerešpektovali prirodzené hranice jednotlivých území (Gronský, Hřebejk, 2002).

Mapa 1: Územné členenie Slovenska rešpektujúce župné zriadenie 1867-1922

Map 1 : Territorial division of Slovakia respecting county establishment 1867-1922

Zdroj: Sloboda, 2014

Spomínané prírodné a kultúrne – historické prvky, ktoré región Spiš oddeľujú od ostatných území Slovenska, predstavujú istý nástroj, ktorý v konečnom dôsledku v spoločenskej praxi slúži na odlišenie daného regiónu od ostatných, a ktoré vo svojej vzájomnej kombinácii vyjadrujú jedinečnosť spišského regiónu. Vďaka týmto prvkom sa občania identifikujú s daným územím a vytvárajú vlastnú, špecifickú identitu, ktorá pretrváva medzi občanmi po generáciách až dodnes. Ako uvádza Nikischer vo svojom výskume, takmer každý druhý obyvateľ Slovenska definuje „región, kde žije“ prostredníctvom odkazu na niektorý z tradičných regiónov tejto krajiny a nie podľa umelo vytvoreného členenia – teda v tomto prípade, nie podľa napr. Prešovského či Košického kraja (Nikischer, 2014).

Súčasná podoba územno-správneho členenia a vzniknuté problémy v regióne Spiš

Po spoločenských zmenách odštartovaných v novembri 1989 došlo v roku 1990 aj k zmene v rámci organizácie verejnej správy. Aj napriek tomu, že sa znovu ustanovili samosprávy na úrovni obecného zriadenia, na regionálnej rovine bola samospráva konštituovaná až v roku 2001. Avšak už v 90. rokoch bol odborníkmi detailne vypracovaný a predložený tzv. „župný“ návrh, ktorý rátal s členením krajiny na celkovo 16 žúp – jednou zo žúp mala byť aj Spišská župa. Z tejto koncepcie vychádzal i neskôr prezentovaný vládny návrh územného členenia na 12

regiónov. Istým spôsobom už ale znamenal politický kompromis a parciálny ústup od regionalizácie postavený na pôvodnom župnom princípe (Sloboda, 2014).

V rozpore od spomínaného vládneho návrhu sa Národná rada Slovenskej republiky v § 1 ods. 3 zákona č. 302/ 2001 Z. z. v súlade s ustanovením § 2 ods. 2 zákona č. 221/1996 Z. z. rozhodla zriadiť napokon len osem samosprávnych krajov, resp. vyšších územných celkov (Volko, Kiš, 2007) (mapa 2).

Vláda Vladimíra Mečiara aj napriek vetu prezidenta Michala Kováča v parlamente toto členenie presadila. Na základe zákona o organizácii miestnej štátnej správy, ktorý bol prijatý v tom istom čase, došlo k značnej dekoncentracii štátnej správy do neadekvátne vymedzených krajov. Je nutné spomenúť, že v tom čase však nešlo o vytvorenie regionálnej samosprávy, len o prerozdelenie moci v rámci štátnej správy. Medzi samotnými predstaviteľmi samosprávy, expertmi i samotnými občanmi narastala nespokojnosť so schváleným regionálnym členením štátu. Aj napriek negatívnym postojom týchto úrovni bola územná samospráva na úrovni krajov za prvej Dzurindovej vlády v júli 2001 uzákonená v hraniciach identických práve s koncepciou ôsmich krajov (Sloboda, 2014).

Mapa 2 : Pozícia regiónu Spiš v rámci súčasnej koncepcie ôsmich samosprávnych krajov

Map 2: Position of Spiš area in the conception of eight self- governing units

Zdroj: vlastná úprava; Sloboda, 2014

Reformou územného členenia a neskoršou reformou verejnej správy tak nastali razantné zmeny v usporiadaní. Typickým príkladom negatívneho dopadu tohto rozdelenia je pamiatka Spišský hrad, keďže hranica nielen dvoch krajov, ale aj dvoch okresov prechádza cez tento monument. S tým súvisia aj mnohé ekonomické, administratívne či správne problémy. Kým Spišský hrad leží v

katastri obce Žehra, ktorá patrí do Košického kraja, tak Spišské Podhradie a Levoča, kde má sídlo Spišské múzeum, ktoré spravuje Spišský hrad, patrí do Prešovského kraja. Rozdelenie Spiša do dvoch krajov je pre samotných občanov tohto regiónu nepredstaviteľné. Rozčlenenie územia prináša aj praktické problémy, keď sa niektoré záležitosti ťažšie vybavujú v inom kraji. Určitou anomáliou je aj fakt, že občania obývajúci Košický kraj, musia spolupracovať s Maďarskom a tí, ktorí sú o kilometer ďalej, už v Prešovskom kraji, tak spolupracujú so severne susediacim Poľskom. S krajom by sa logicky mala spájať istá homogenita, resp. isté znaky, vďaka ktorým by ho bolo možné odlišiť od iných. Jedná sa o istú jazykovú, historickú, náboženskú jednoznačnosť, ktorá by občana radila k tomu-ktorému kraju. Ďalším problémom, ktorý sa v súvislosti s delením krajov javí ako veľmi podstatný je aj vzdialenosť k jadru resp. centru VÚC, kde sídlia najdôležitejšie úrady kraja. Z viacerých častí krajov je dostupnosť ich centier vyššia ako 100 km, čo žiadnym spôsobom neľahčuje priebeh identifikácie obyvateľa s metropolou jednotlivého kraja. Samosprávne územia druhého stupňa by mali byť aspoň do istej miery totožné, čo sa týka predovšetkým počtu obyvateľstva a samozrejme aj rozlohou. Ak sa pozrieme na mapu 2 a porovnáme pritom rozlohu Bratislavského a Prešovského kraja zistíme, že táto podmienka nebola pri delení krajov vôbec zohľadnená. Pri formulácii týchto problémom je zjavné, že priestorová dimenzia a prirodzená identita jednotlivých krajov je značne absentujúca. Rovnako podstatný problém vidíme v interpretácii niektorých identifikátorov regionálnych rozdielov. Tieto ukazovatele sa javia v rámci súčasnej podoby často skreslene a klamlivo. Ide predovšetkým o percentuálnu mieru nezamestnanosti a taktiež aj s tým súvisiace čerpanie eurofondov, ktoré neprúdi do PSK resp. KSK rovnomerne.

Záver

Aj napriek tomu, že diskusie ohľadom komunálnej reformy, ktorá by zahŕňala zmenu hraníc a priblíženie regiónov k občanom slabnú, máme za to, že práve rok 2018, v ktorom si pripomíname výročie 25 rokov samostatnosti zvrchovanej Slovenskej republiky, môže byť rokom obnovenia konzultácií vedených k tejto problematike. Po skoro dvoch desaťročiach sa totižto stále ukazuje, že súčasné členenie nie je vyhovujúce, a to aj napriek tvrdeniam mnohých politikov či odborníkov prikláňajúcich sa k názoru, že nie je dôležitý počet regiónov, resp. územných celkov, ale to či dané územie plní svoje samosprávne, prípadne prenesené úlohy, funkcie a ciele. S týmto názorom sa nestotožňujeme. Rovnako ako fragmentovaná sídelná štruktúra slovenských obcí i súčasné neprimerane veľké kraje znemožňujú zásadné dotiahnutie celej reformy do konca. Osem vyšších územných celkov je vytvorených umelo a ich občania sa s nimi nedokážu adekvátne stotožniť a identifikovať. To, že obyvatelia sa s ôsmimi kraji doposiaľ neidentifikovali, sa prejavilo už od počiatku existencie dnešných

samosprávnych krajov nízkou účasťou voličov na pravidelne sa konajúcich voľbách do regionálnej samosprávy. Výsledkom je stupňujúca ľahostajnosť či nezáujem o správu vecí verejných v regióne a nedostatočná kontrola činnosti samosprávy občanmi. Naopak, pocit identifikácie s tradičnými etno-kultúrnymi regiónmi, akými sú okrem Spiša aj Šariš, Zemplín, Gemer, Turiec, Liptov, Orava či Záhorie, pretrváva u občanov, a to aj napriek početným umelo vytvoreným zmenám realizovaným v priebehu 20. storočí.

Laická verejnosť si môže všimnúť, že predvolebné kampane politických strán sa len zriedkakedy venujú danej problematike, čo považujeme za radikálnu chybu. S nie veľmi dobre nastavenou priestorovou diverzifikáciou totiž úzko súvisí aj nespokojnosť občanov, ich nezáujem o dianie v regionálnej samospráve či absencia záujmu o aktívne, prípadne pasívne volebné právo do orgánov VÚC.

V prípade regiónu Spiš a obyvateľov žijúcich v rámci tohto územia je situácia rovnaká. Práve na predmetnom regióne je najviac vidieť negatívne dopady súčasného členenia. O jednotnosti Spiša a homogénnom celku ako takom svedčia aj mnohé spolky a inštitúcie nesúce prívlastok „spišský“. Ide napríklad o Spišské múzeum sídliace v Levoči, Spišské divadlo v Spišskej Novej Vsi, Spišský dejepisný spolok, rôzne regionálne noviny z daného územia, a podobne. Je podstatné aby sa diskusie o možnom riešení začínali práve v jednotlivých VÚC. V malej miere o tejto problematike hovoria poslanci dvoch krajov, avšak v rovine regionálnych zastupiteľstiev. Tieto podnety by sa mali posúvať na vyššie, vládne miesta čím by sa začala odborná aj politická diskusia.

Literatúra

- GRONSKÝ, J. – HŘEBEJK, J. 2014. *Dokumenty k ústavnému vývoji Československa I*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2002. 244 s. ISBN 80-7184-458-6.
- GURŇÁK, D. 2014. *Regionálnogeografické špecifiká vývoja administratívneho členenia územia Slovenska*. In *Regionálne dimenzie Slovenska*. Bratislava: Univerzita Komenského, 2014. ISBN 978-80-223-3725-0.
- HANČLOVÁ, J. – TVRDÝ, L. 2004. *Classification of the Regions*. In Ramík, J. et al. (ed.) *Multiregional and Regional Models*. Faculty of Economics, Technical University of Ostrava, 2004, 66 p.
- CHALUPECKÝ, I. – JIROUŠEK, L. 2007. *Spiš, perla Slovenska*. Spišská Nová Ves: Ladislav Jiroušek, 2007. 287 s. ISBN 978-80-969302-3-4.
- KOŽIAK, R. 2008. *Zmierňovanie regionálnych disparít prostredníctvom regionálnej politiky*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2008. 138 s. ISBN 978-80-8083-573-6.
- NIKISCHER, R. 2014. *Správa z výskumu regionálnej identity obyvateľov Slovenska*. In *Informace ČGS*. roč. 33, č. 2, s. 23-35. [online]. [cit. 2018-08-24]. Dostupné na internete: http://geography.cz/informace-cgs/wp-content/uploads/2014/09/icgs022014_nikischer.pdf

- NIŽŇANSKÝ, V. 2005. *Decentralizácia na Slovensku. Bilancia nekonečného príbehu 1995 – 2005*. [online]. [cit. 2018-08-24]. Dostupné na internete: http://www.komunal.eu/images/pdf/decentralizacia_bilancia.pdf
- PAMIATKOVÝ ÚRAD SR. [online]. [cit. 2018-08-24]. Dostupné na internete: <https://www.pamiatky.sk/sk/page/databazy>
- SLOBODA, D. 2014. *Slovensko: kraje alebo župy?* Piešťany: Komunálne výskumné a poradenské centrum, n. o., 2014.
- VOLKO, V. – KIŠ, M. 2007. *Stručný prehľad vývoja územného a správneho členenia Slovenska*. [online]. [cit. 2018-08-24]. Dostupné na internete: <http://www.minv.sk/?strucny-prehľad-vývoja-územneho-a-spravneho-clenenia-slovenska>.
- ZÁKON č. 126 /1920 Zb. o zriadení župných a okresných úradov v Československej republike. [online]. [cit. 2018-08-20]. Dostupné na internete: https://www.noveaspi.cz/products/lawText/1/1707/1/2?vtextu=126/%201920#l_ema0
- ZÁKON. č. 221/1996 Z. z. o územnom a správnom usporiadaní Slovenskej republiky [online]. [cit. 2018-08-20]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1996/221/20020101>
- ZÁKON č. 302/2001 Zb. o samospráve vyšších územných celkov (zákon o samosprávnych krajoch). [online]. [cit. 2018-08-20]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2001/302/20170331>
- ZÁKON č. 539 /2009 Z. z. o podpore regionálneho rozvoja [online]. [cit. 2018-08-20]. Dostupné na internete: <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/2008/539/20090101.html>

SPACE DIVERSIFICATION OF SPIŠ REGION IN TERMS OF ACTUAL IMAGE OF HIGH TERRITORIAL UNITS

Summary

The discussions about the communal reform, which would involve changing borders and bringing the regions closer to citizens disappear. We consider that the year 2018, in which we commemorate the 25th anniversary of the sovereignty of the Slovak Republic, may be a year of renewing consultations about this issue. After nearly two decades, it is still show that the current division is not suit, despite of the claims of many politicians or experts who claim, that the number of territorial units isn't important. They are arguing, that more important is fact, that the self- governing territories fulfils its self-governing, or transferred tasks, functions and objectives. We don't agree with this advice. Just as the fragmented settlement structure of Slovak municipalities and the current disproportionately large regions make it impossible to bring the entire reform to an aim. Eight higher territorial units are artificially created and their citizens are unable to identify with

them effectively. The fact that the inhabitants have not yet been identified with eight counties has been manifested since the beginning of self-governing regions by the low participation of voters in regular elections to regional self-government. The result is gradual indifference or lack of ownership of governance in the region and inadequate control of citizens' self-government activity. But a sense of identification with traditional ethno-cultural regions, such as Spiš and Šariš, Zemplín, Gemer, Turiec, Liptov, Orava and Záhorie, persists with citizens, despite the numerous artificially created changes made during the 20th century.

The lay public may notice that pre-election campaigns by political parties rarely address the issue, which we consider to be a radical mistake. The lack of well-established space diversification is closely related to the dissatisfaction of the citizens, their lack of commitment to regional self-government or the lack of interest in active or passive electoral law in VÚC authorities.

In the case of the Spiš region and the population living within it, the situation is the same. It is in this region that the negative effects of the current division are the most visible. About the uniformity of the Spiš claims many institutions with the attribute "Spišský". These are, for example, Spiš museum based in Levoča, Spiš theatre based in Spišskej Novej Vsi, "Spišský dejepisný spolok", many regional papers etc. It is essential that discussions on possible solutions start individually in VÚC. To a lesser extent, the members of the two councils speak on this issue, but at the level of regional representations. These incentives should be shifted to higher, governmental places whereby both professional and political discussions will begin.

Mgr. Katarína Kukoľová

Katedra verejnej správy

Fakulta sociálnych vied UCM v Trnave

Bučianska 4/A, 917 01 Trnava

E-mail: k.kukolova@gmail.com